

LA SEGREGACIÓ ESCOLAR A CATALUNYA (I): LA GESTIÓ DEL PROCÉS D'ADMISSIÓ D'ALUMNAT

RESUM EXECUTIU

10 TOCS D'ALERTA

Des de fa anys, el Síndic alerta sobre els desequilibris existents en la composició social dels centres escolars en nombrosos barris i municipis catalans i, més concretament, sobre la concentració de la complexitat educativa en determinades escoles (en contraposició a la resta d'escoles del mateix territori). Aquests desequilibris en la composició social dels centres provoca que, en una mateixa zona, hi hagi centres (generalment de titularitat pública, però també concertats) amb una elevada concentració d'alumnat socialment desfavorit, i altres centres (generalment de titularitat privada, però també públics) amb una composició social significativament més afavorida que la de l'entorn. Tot i que la segregació residencial en pot ser una de les causes, la segregació escolar va més enllà de la residencial, perquè es produeix dins dels barris, i es veu reforçada per altres factors, com ara l'absència de polítiques educatives decidides per afavorir un equilibri més gran en l'escolarització de l'alumnat o els desequilibris en l'oferta.

L'objectiu de la lluita contra la segregació escolar és vetllar perquè els diferents centres escolars d'una mateixa zona tinguin una composició social similar entre ells, i equivalent a la de l'entorn on s'ubiquen.

Tot i que afecta tots els grups socials, el Síndic posa l'accent en la segregació escolar de l'alumnat socialment desfavorit perquè suposa una clara vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, protegit per la Convenció de les Nacions Unides dels drets dels infants i per la legislació en matèria d'educació. Aquest fenomen limita les seves oportunitats d'assolir el màxim desenvolupament possible, bé perquè condiona negativament les seves trajectòries educatives, bé perquè dificulta les seves possibilitats de socialització en entorns escolars amb capitals socials i culturals equiparables a la realitat social en què viuen. Per al conjunt de la societat, a més, la segregació escolar té costos: a més dels efectes negatius sobre el rendiment escolar del sistema educatiu, també té efectes sobre la convivència i la cohesió socials presents i futures.

En el marc de la política educativa, hi ha dos àmbits clarament diferenciats per combatre la segregació escolar: d'una banda, la gestió que es fa del procés d'admissió d'alumnat, generalment a través de mesures que limiten els marges de tria i n'ordenen i n'orienten l'accés; i, de l'altra, el desenvolupament de condicions d'escolarització equitatives, generalment a través de mesures de consolidació dels projectes educatius de centre i d'atracció de la demanda.

Aquests dos àmbits de política educativa structuren l'anàlisi que el Síndic fa d'aquesta problemàtica social. Aquest informe, *La segregació escolar a Catalunya (I): la gestió del procés d'admissió d'alumnat*, analitza el marge de què disposa el Departament d'Ensenyament per combatre la segregació escolar a partir de la planificació i la gestió del procés de preinscripció i matrícula de l'alumnat als centres. Un segon informe, en canvi, que es presentarà properament, *La segregació escolar a Catalunya (II): les condicions d'escolarització*, se centra a analitzar com les desigualtats entre centres en les condicions que ofereixen als

alumnes a l'hora d'escolaritzar-s'hi (costos d'escolarització, projectes educatius de centre, etc.) contribueixen a (re)produir el fenomen.

L'any 2008 el Síndic ja va presentar al Parlament de Catalunya un informe extraordinari sobre aquesta problemàtica. L'informe que aquí presentem fa balanç, vuit anys més tard, de l'estat de la segregació escolar a Catalunya.

1. Manca d'avenços estructurals significatius en la reducció dels desequilibris en la composició social dels centres: una dècada perduda

La recerca sociològica feta sobre aquesta problemàtica posa de manifest que els factors amb una incidència més gran sobre els processos de segregació escolar són el nivell instructiu o el nivell socioeconòmic de les famílies, i que aquest fenomen no només afecta la població socialment desfavorida (alumnat immigrant, alumnat d'ètnia gitana, etc.), sinó també els grups socials afavorits (fills i filles de famílies amb més capitals instructiu i econòmic). La manca de dades estadístiques desagregades per centre a Catalunya sobre el nivell d'estudis o sobre l'estatus socioeconòmic dels progenitors provoca que l'anàlisi de dades que aquí es presenta se centri específicament en la segregació escolar de l'alumnat estranger (i la nacionalitat és la principal dada d'origen social de què disposa el Departament d'Ensenyament de l'alumnat).

Per mesurar el nivell d'equitat en la distribució de l'alumnat estranger entre centres, s'ha adoptat l'índex de dissimilitud, que mesura la proporció del grup analitzat que (hipotèticament) hauria de canviar d'escola per aconseguir una distribució perfectament igualitària (oscil·la entre 0 i 1, i la situació de perfecta igualtat és 0 i la de màxima desigualtat, 1). Un índex de dissimilitud del 0,5, per exemple, ens indica que, per aconseguir una distribució perfectament equitativa, el 50% d'alumnat estranger hauria d'estar escolaritzat en altres centres.

L'anàlisi de l'evolució dels índexs de dissimilitud, recollida a la taula 1, conclou que, d'ençà del curs 2006/2007, tant a primària com a secundària, no s'han produït avenços significatius en la lluita contra la segregació escolar de l'alumnat estranger: **mentre el curs 2006/2007, per garantir una escolarització plenament equilibrada de l'alumnat estranger a primària, hauria calgut (hipotèticament) canviar de centre el 49% d'aquest alumnat, el curs 2013/2014 aquesta proporció se situa en el 48%**. Les dades estadístiques de distribució de l'alumnat estranger, doncs, corroboren que, en termes agregats per al conjunt de Catalunya, **no hi ha hagut en la darrera dècada una millora significativa en els nivells de segregació escolar del sistema.**

Taula 1. Evolució dels nivells de segregació escolar a Catalunya (2001-2014)

Etapa	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2013/2014
Primària	0,51	0,49	0,47	0,48
Secundària	0,41	0,40	0,38	0,39

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

Nota: Es fa referència als nivells que van de P3 fins a 6è de primària com a primària, i als nivells de 1r d'ESO a 4t d'ESO com a secundària.

A diferència de l'anàlisi per municipis, que es limita als municipis més grans de 10.000 habitants, els índexs de dissimilitud d'aquesta taula estan calculats per a tots els municipis catalans que tenen, com a mínim, dos centres de primària o dos centres de secundària.

A escala local, l'evolució de la segregació escolar ha estat desigual. Si es comparen els nivells de segregació escolar entre els cursos 2006/2007 i 2013/2014, es constata que a primària un 55,0% dels municipis més grans de 10.000 habitants ha millorat l'equitat en la distribució de l'alumnat estranger entre centres escolars però un 45,0% ha empitjorat, mentre que a secundària, un 62,8% de municipis ha progressat positivament i un 37,2% ho ha fet negativament (amb diferents nivells d'intensitat).

Si es comparen els nivells de segregació escolar entre els cursos 2011/2012 i 2013/2014, en canvi, es constata que només el 40,8% dels municipis ha reduït la segregació escolar a primària i només el 42,5% a secundària, mentre que el 59,2% dels municipis a primària i el 57,5% a secundària han incrementat els desequilibris en la distribució de l'alumnat estranger.

2. Existència d'importantes desigualtats territorials en els nivells de segregació escolar dels municipis: hi ha municipis catalans amb una elevada segregació escolar

Les dades de distribució de l'alumnat estranger posen de manifest que **més del 70% de la segregació s'explica per les diferències internes dins dels municipis (o districtes de la ciutat de Barcelona), mentre que menys del 30% s'explica per les diferències entre municipis o districtes**. En aquest sentit, doncs, la segregació escolar a Catalunya no s'explica tant per la diferent composició social dels municipis, sinó sobretot pels desequilibris interns existents.

De fet, l'anàlisi de les dades a escala local posa de manifest que hi ha importants desigualtats territorials en l'impacte de la segregació escolar, i que hi ha nombrosos municipis amb nivells de segregació molt elevats.

Els deu municipis catalans més grans de 10.000 habitants amb més segregació escolar interna de l'alumnat estranger a primària són Terrassa, Cerdanyola del Vallès, Sabadell, Badalona, Tarragona, Esplugues de Llobregat, Sant Joan Despí, Girona, Lleida i Sant Adrià de Besòs (excloent la ciutat de Barcelona). Els deu municipis catalans amb més segregació escolar interna a secundària obligatòria són Sant Vicenç dels Horts, Badalona, Esplugues de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat, Olesa de Montserrat, Tarragona, l'Hospitalet de Llobregat, Terrassa, Sabadell i Sant Boi de Llobregat (excloent la ciutat de Barcelona) (vegeu la taula 2).

Aquests no són municipis, necessàriament, amb un pes elevat del fet migratori, ni tan sols amb una presència de centres amb elevada concentració d'alumnat estranger. El nivell de segregació escolar a través de l'índex de dissimilitud mesura els desequilibris en la distribució de l'alumnat estranger, no pas el nivell de concentració d'aquest alumnat en determinats centres.

En el cas de Terrassa, per exemple, per aconseguir equilibrar plenament la distribució d'alumnat estranger entre els centres, caldria canviar d'escola (hipotèticament) el 60% de l'alumnat estranger a primària i el 41% a secundària; en el cas de Cerdanyola del Vallès, el 59% a primària i el 35% a secundària; en el cas de Sabadell, el 57% a primària i el 41% a secundària; en el cas de Badalona, el 57% a primària i el 47% a secundària; i en el cas de Tarragona, el 57% a primària i el 42% a secundària.

Pel que fa a la ciutat de Barcelona, val a dir que **tots els districtes, sense excepció, presenten nivells de segregació escolar equivalents o superiors als trenta-cinc municipis amb més segregació escolar a primària de Catalunya (quatre, entre els deu primers)**, i als deu municipis amb més segregació escolar a secundària (vegeu la taula 3). Per il·lustrar els forts desequilibris existents, val a dir que, **si volguéssim assolir en cada districte una distribució plenament equitativa de l'alumnat estranger entre els diferents centres hauríem de modificar l'escolarització (hipotèticament) de més del 40% de l'alumnat estranger a primària i a secundària**.

Taula 2. 50 municipis més grans de 10.000 habitants amb més segregació escolar (curs 2013/2014)

Municipi	Dissimilitud EI-EP	% estranger EI-EP	% sector públic EI-EP	Municipi	Dissimilitud ESO	% estranger ESO	% sector públic ESO
Terrassa	0,60	14,2	58,1	S. Vicenç dels Horts	0,48	5,5	69,4
Cerdanyola del Vallès	0,59	5,1	66,0	Badalona	0,47	16,2	49,4
Sabadell	0,57	10,3	61,0	Esplugues de Llobregat	0,45	13,1	51,3
Badalona	0,57	14,0	54,2	S. Feliu de Llobregat	0,44	6,9	43,1
Tarragona	0,57	15,8	56,8	Olesa de Montserrat	0,42	8,7	54,1
Esplugues de Llobregat	0,56	8,6	56,4	Tarragona	0,42	16,5	52,4
Sant Joan Despí	0,53	7,4	76,0	Hospitalet de Llobregat, l'	0,41	28,1	51,5
Girona	0,53	15,1	57,1	Terrassa	0,41	15,0	48,8
Lleida	0,52	17,4	59,1	Sabadell	0,41	13,6	51,9
Sant Adrià de Besòs	0,52	7,3	45,8	Sant Boi de Llobregat	0,40	10,3	56,5
Cornellà de Llobregat	0,51	14,9	80,4	Montornès del Vallès	0,37	13,3	100,0
Sant Feliu de Llobregat	0,50	4,3	57,0	Reus	0,37	19,6	60,9
Olesa de Montserrat	0,50	8,9	57,5	Montgat	0,36	3,7	59,9
Vallirana	0,49	5,3	85,4	Parets del Vallès	0,36	6,2	63,0
Gavà	0,49	7,6	44,0	Salt	0,35	49,6	76,6
Salt	0,49	57,6	78,5	Mollet del Vallès	0,35	11,0	63,7
Sant Boi de Llobregat	0,49	8,2	60,0	Lleida	0,35	15,4	59,6
Molins de Rei	0,48	3,4	73,6	Cerdanyola del Vallès	0,35	7,7	67,9
Franqueses del Vallès, les	0,48	10,2	100,0	Granollers	0,34	15,6	51,0
Sant Sadurní d'Anoia	0,47	8,5	50,1	Gavà	0,33	8,6	35,3
Rubí	0,47	12,9	68,0	Sant Celoni	0,33	10,6	39,1
Reus	0,46	20,4	60,7	Sant Cugat del Vallès	0,32	7,6	38,4
Viladecans	0,46	7,6	73,2	Cornellà de Llobregat	0,31	21,8	79,0
Prat de Llobregat, el	0,45	7,7	83,0	Ripollet	0,31	10,0	81,6
Sta. Coloma de Gramenet	0,45	23,3	80,0	Vendrell, el	0,31	16,4	79,1
Hospitalet de Llobregat, l'	0,45	20,5	56,3	Franqueses del Vallès, les	0,31	14,7	100,0
Montornès del Vallès	0,44	15,9	100,0	Tordera	0,30	8,5	57,8
Cunit	0,44	17,1	100,0	Cambrils	0,30	18,7	71,5
Granollers	0,43	15,4	56,7	Rubí	0,30	14,5	64,1
Palau-solità i Plegamans	0,43	2,9	86,1	Sant Joan Despí	0,30	8,2	71,0
Manresa	0,42	21,3	57,1	Manresa	0,29	17,9	57,6
Ripollet	0,42	7,9	83,1	Caldes de Montbui	0,29	7,7	53,7
Castellar del Vallès	0,42	2,6	79,8	Montcada i Reixac	0,29	13,6	66,2
Valls	0,41	17,9	53,4	Sant Sadurní d'Anoia	0,28	7,0	64,0
Salou	0,41	19,3	63,2	Castelldefels	0,27	17,4	71,1
Premià de Dalt	0,41	9,5	78,1	Girona	0,26	17,2	54,3
Sta Perpètua de Mogoda	0,40	9,3	68,2	Malgrat de Mar	0,26	7,4	43,2
Blanes	0,40	11,4	73,6	Viladecans	0,26	7,9	69,2
Mollet del Vallès	0,40	9,0	66,6	Palamós	0,26	15,1	57,8
Tortosa	0,39	20,3	70,0	Sitges	0,26	19,6	68,3
Vendrell, el	0,37	19,3	81,4	Berga	0,26	16,1	69,1
Caldes de Montbui	0,37	5,6	62,7	Sta. Coloma de Gramenet	0,25	23,9	73,1
Deltebre	0,37	10,8	100,0	Martorell	0,25	15,9	80,5
Sant Cugat del Vallès	0,36	6,6	41,9	Roses	0,25	28,7	76,1

Municipi	Dissimilitud EI-EP	% estranger EI-EP	% sector públic EI-EP	Municipi	Dissimilitud ESO	% estranger ESO	% sector públic ESO
Sant Celoni	0,36	9,8	45,8	Sant Adrià de Besòs	0,25	8,8	36,0
Montcada i Reixac	0,36	11,8	71,9	Mollerussa	0,25	20,9	71,6
Calafell	0,35	22,0	100,0	Torroella de Montgrí	0,25	29,0	60,6
Castell-Platja d'Aro	0,35	28,3	100,0	Blanes	0,25	13,1	74,8
Figueres	0,34	30,1	75,0	Pallejà	0,24	4,1	77,2
Sant Vicenç dels Horts	0,34	5,6	75,7	Vilassar de Mar	0,24	8,6	100,0

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

Taula 3. Segregació escolar als districtes de la ciutat de Barcelona (curs 2013/2014)

Municipi	Dissimilitud EI-EP	% estranger EI-EP	% sector públic EI-EP	Dissimilitud ESO	% estranger ESO	% sector públic ESO
Ciutat Vella	0,51	35,0	51,4	0,49	35,6	50,4
Eixample	0,43	9,8	32,8	0,43	11,5	22,9
Sants - Montjuïc	0,52	18,7	55,2	0,41	23,5	57,1
Les Corts	0,52	5,0	28,0	0,46	6,4	22,7
Sarrià - Sant Gervasi	0,42	2,4	12,0	0,53	4,7	13,4
Gràcia	0,45	7,9	45,4	0,49	7,7	30,8
Horta - Guinardó	0,53	8,9	42,4	0,45	14,4	34,2
Nou Barris	0,41	18,5	57,3	0,42	23,2	60,0
Sant Andreu	0,48	10,6	55,3	0,42	13,3	39,3
Sant Martí	0,41	11,7	63,0	0,40	15,8	59,4

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

Taula 4. 50 municipis més grans de 10.000 habitants amb menys segregació escolar (curs 2013/2014)

Municipi	Dissimilitud EI-EP	% estranger EI-EP	% sector públic EI-EP	Municipi	Dissimilitud ESO	% estranger ESO	% sector públic ESO
Alcanar	0,04	24,4	100,0	Castellbisbal	0,02	5,6	100,0
Torelló	0,07	14,9	69,5	Canovelles	0,03	22,1	100,0
Llagosta, la	0,09	13,9	84,3	Cubelles	0,04	10,8	100,0
Badia del Vallès	0,10	7,5	100,0	Mont-roig del Camp	0,04	31,9	100,0
Roca del Vallès, la	0,11	3,6	100,0	S. Andreu de la Barca	0,05	10,2	100,0
Abrera	0,11	6,6	100,0	Sant Feliu de Guíxols	0,05	17,1	78,5
Castelló d'Empúries	0,13	41,2	100,0	Bisbal d'Empordà, la	0,05	23,1	91,7
Bisbal d'Empordà, la	0,13	31,9	80,0	Cardedeu	0,06	6,1	100,0
Escala, l'	0,14	28,8	100,0	Banyoles	0,07	17,6	90,9
Sant Andreu de la Barca	0,14	9,6	97,9	St Joan de Vilatorrada	0,07	10,2	100,0
Ripoll	0,16	12,5	51,5	Pineda de Mar	0,07	20,1	100,0
Calonge	0,16	23,2	100,0	Arenys de Mar	0,10	9,5	57,0
Banyoles	0,16	30,3	87,2	Badia del Vallès	0,10	8,6	100,0
Torredembarra	0,17	16,5	100,0	Esparreguera	0,11	8,9	89,2

Municipi	Dissimilitud EI-EP	% estranger EI-EP	% sector públic EI-EP	Municipi	Dissimilitud ESO	% estranger ESO	% sector públic ESO
Canet de Mar	0,17	7,6	68,6	Sant Pere de Ribes	0,11	13,9	100,0
Palamós	0,17	12,0	46,6	Sta. Coloma de Farners	0,12	16,7	70,0
Vilanova i la Geltrú	0,17	10,4	68,0	Piera	0,13	8,9	82,9
Sant Just Desvern	0,18	2,9	53,2	Canet de Mar	0,13	8,1	84,5
Castellbisbal	0,18	3,0	100,0	Torredembarra	0,13	18,1	100,0
Sant Carles de la Ràpita	0,18	16,0	82,4	Seu d'Urgell, la	0,13	16,1	68,6
Olot	0,18	21,2	66,2	Barberà del Vallès	0,13	10,1	100,0
Pallejà	0,19	2,0	81,4	Torelló	0,14	14,6	64,8
Arenys de Mar	0,19	8,2	68,5	Premià de Dalt	0,15	6,6	79,5
Martorell	0,19	18,2	85,5	Olot	0,15	15,6	73,3
Sant Quirze del Vallès	0,19	3,6	100,0	Tàrrrega	0,15	21,3	63,9
Cubelles	0,19	6,2	100,0	Vallirana	0,15	5,9	77,0
Mont-roig del Camp	0,19	21,1	100,0	Amposta	0,15	16,0	75,2
Garriga, la	0,20	6,4	67,2	Garriga, la	0,15	7,2	64,8
Balaguer	0,20	22,3	57,8	Calafell	0,16	23,9	100,0
Cardedeu	0,20	5,9	100,0	Palau-solità i Plegamans	0,17	7,6	84,5
Mataró	0,20	19,8	54,6	Vic	0,17	21,9	42,1
Igualada	0,21	8,9	36,5	Palafrugell	0,17	22,8	70,0
Tàrrrega	0,21	23,0	61,5	Lliçà d'Amunt	0,17	1,6	100,0
Amposta	0,21	18,5	80,1	Ripoll	0,18	14,0	69,4
Sant Feliu de Guíxols	0,21	20,6	78,0	Manlleu	0,18	26,2	47,0
Sant Joan de Vilatorrada	0,22	10,1	100,0	Valls	0,19	14,4	71,1
Canovelles	0,22	30,4	100,0	Figueres	0,19	27,6	76,6
Calella	0,22	19,9	41,6	S. Carles de la Ràpita	0,19	15,3	81,9
Sant Pere de Ribes	0,22	13,2	100,0	Sant Just Desvern	0,21	5,9	62,4
Pineda de Mar	0,23	19,1	89,5	Balaguer	0,21	20,0	63,2
Manlleu	0,24	35,2	64,0	Llagosta, la	0,21	13,8	76,4
Piera	0,24	5,5	82,9	Castelló d'Empúries	0,21	35,6	100,0
Mollerussa	0,25	31,0	59,4	Igualada	0,22	10,3	44,7
Esparreguera	0,25	6,5	81,2	Mataró	0,22	16,2	42,5
Berga	0,25	17,2	54,2	Vilanova i la Geltrú	0,22	11,2	63,4
Premià de Mar	0,25	13,8	53,5	Calella	0,22	19,1	36,7
Sta Coloma de Farners	0,25	23,6	67,8	Lloret de Mar	0,22	31,6	80,5
Seu d'Urgell, la	0,26	11,1	66,7	Prat de Llobregat, el	0,23	8,2	79,1
Tordera	0,27	6,1	68,4	Premià de Mar	0,23	15,3	55,0
Vilafranca del Penedès	0,27	19,6	64,2	Sta Perpètua de Mogoda	0,23	10,4	59,7

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

3. Diferències entre municipis en el desplegament de polítiques de gestió del procés d'admissió d'alumnat per combatre la segregació escolar: un dels factors clau per comprendre les desigualtats territorials

Les desigualtats territorials no només afecten els nivells de segregació escolar, sinó que també hi ha **notables diferències entre municipis a l'hora de prioritzar la lluita contra la segregació escolar i d'utilitzar intensivament tots els instruments existents a l'abast**: mentre hi ha municipis que han millorat ostensiblement l'aprofitament d'aquests instruments, i han millorat la seva situació, n'hi ha d'altres que no.

En els darrers anys, el Síndic ha desenvolupat diverses actuacions d'ofici relacionades amb la segregació escolar a diferents dels municipis amb més segregació a Catalunya (Terrassa, Tarragona, Lleida, Barcelona, etc.), i hi ha constatat dèficits importants en les polítiques de gestió del procés d'admissió d'alumnat per combatre la segregació escolar (manca d'aprofitament de la reserva de places, situacions de sobreoferta que afavoreixen els desequilibris en els nivells de demanda dels centres, etc.).

Les desigualtats en els nivells de segregació entre municipis s'expliquen, segons cada cas, per la confluència de diversos factors relacionats amb les seves condicions socials, educatives i polítiques particulars (composició social, característiques del mapa escolar, nivells de segregació residencial, vertebració interna, etc.). **El desplegament de polítiques d'escolarització equilibrada d'alumnat també és un factor que explica les desigualtats territorials existents.**

Algunes evidències són:

- Entre els 50 municipis amb nivells de segregació més baixos hi ha municipis amb un elevat pes del fet migratori en els que durant anys s'han desenvolupat amb més o menys intensitat polítiques actives de distribució equilibrada d'alumnat. És el cas, a primària i/o a secundària, de Manlleu, Olot, Banyoles, Mataró o Vic, per citar alguns exemples. De fet, la segregació escolar de l'alumnat estranger no està relacionada amb el pes del fet migratori als municipis. Dels 20 municipis amb un pes del fet migratori més gran, només un (Salt) està entre els 20 municipis amb més segregació escolar.

- Entre els municipis que més han empitjorat, n'hi ha que s'havien caracteritzat per tenir models d'èxit en la lluita contra la segregació escolar, com ara Manlleu, i que arran de la supressió dels contractes programa han vist afeblides les seves polítiques d'escolarització equilibrada d'alumnat. Entre els municipis que més han millorat, en canvi, n'hi ha que recentment han iniciat un treball més actiu en la lluita contra la segregació escolar, com ara Valls.

L'activitat del Síndic posa de manifest que en molts indrets el Departament d'Ensenyament confia poc en la capacitat de combatre la segregació escolar a partir dels instruments de gestió del procés d'admissió d'alumnat que disposa. El Síndic també constata, però, l'impacte positiu que tenen aquests instruments en els municipis on s'aprofiten activament.

4. Increment de centres amb una elevada concentració d'alumnat estranger a primària (i decrement a secundària): avui hi ha més escoles guetitzades que temps enrere (i menys instituts)

Els desequilibris en l'escolarització de l'alumnat estranger provoca, en ocasions, elevades concentracions d'aquesta tipologia d'alumnat en determinats centres (fins al punt, en ocasions, de guetitzar la seva composició social).

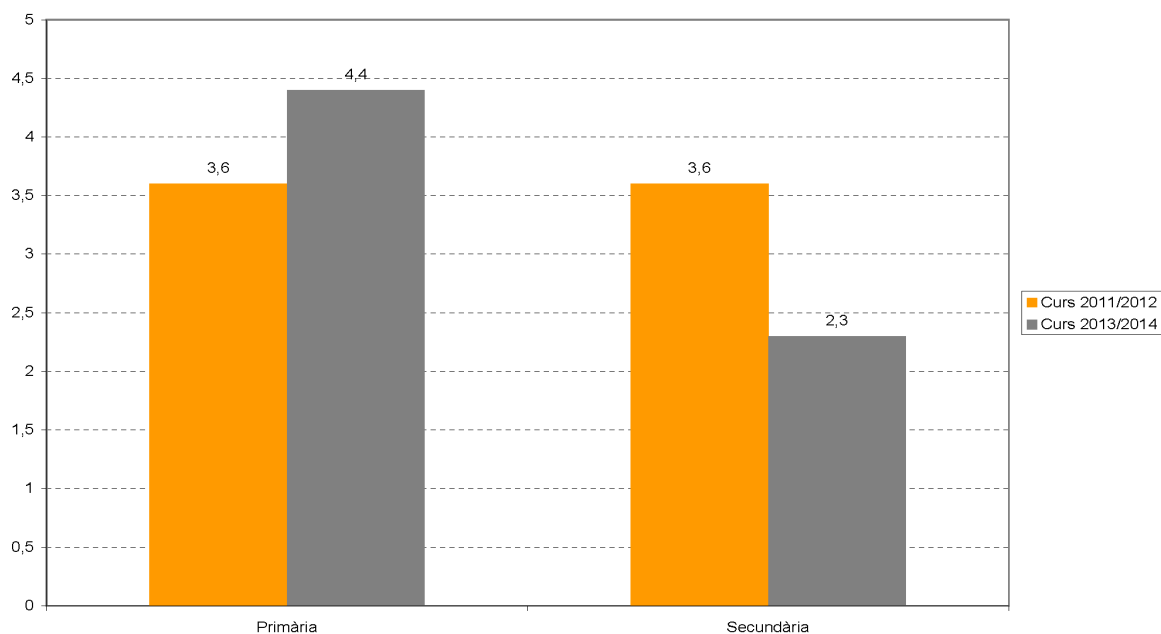
A Catalunya, el curs 2013/2014 hi ha un total de 101 centres de primària amb més d'un 50% d'alumnat estranger, el 4,4% del total, 20 dels quals amb més del 70%. I a secundària,

hi ha 24 centres amb més d'un 50% d'alumnat estranger, el 2,3% del total, 4 dels quals amb més del 70% (vegeu la taula 5).

A primària, el curs 2013/2014 hi ha 23 centres més que el curs 2011/2012 amb una concentració d'alumnat estranger superior al 50%, i 33 centres més que el curs 2006/2007. Els centres amb més del 50% d'alumnat estranger representaven el 3,6% el curs 2011/2012, mentre que aquesta proporció s'ha incrementat fins al 4,4% el curs 2013/2014.

En canvi, a secundària, hi ha 13 centres menys amb una concentració d'alumnat estranger superior al 50% que el curs 2011/2012. Mentre el 3,6% dels centres tenia més del 50% d'alumnat estranger el curs 2011/2012, aquesta proporció s'ha reduït fins al 2,3% el curs 2013/2014.

Gràfic 1. Evolució del percentatge de centres amb més del 50% d'alumnat estranger a primària i secundària (2011/2012 i 2013/2014)

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

Taula 5. Nombre de centres de primària en funció del nivell de concentració d'alumnat estranger (2011/2012 i 2013/2014)

Curs 2013/2014	Escoles per concentració de l'alumnat estranger							Total
	> 70%	> 60%	> 50%	> 40%	> 30%	> 20%	< 20%	
Primària (n)	20	21	60	62	146	247	1.785	2.341
Primària (%)	0,9	0,9	2,6	2,6	6,2	10,6	76,2	100,0
Secundària (n)	4	8	12	30	65	139	808	1.066
Secundària (%)	0,4	0,8	1,1	2,8	6,1	13,0	75,8	100,0
Curs 2011/2012	> 70%	> 60%	> 50%	> 40%	> 30%	> 20%	< 20%	Total
Primària (n)	20	15	43	65	135	260	1.776	2.134
Primària (%)	0,9	0,7	2,0	3,0	6,3	12,2	83,2	100,0
Secundària (n)	8	9	20	38	81	165	732	1.053
Secundària (%)	0,8	0,9	1,9	3,6	7,7	15,7	69,5	100,0

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

A primària, si ens centrem en els municipis més grans de 10.000 habitants, n'hi ha 28 amb centres de primària amb més d'un 50% d'alumnat estranger, tot i que només un té una presència d'aquest alumnat al municipi més gran del 50% (concretament, Salt). Tots aquests municipis, que aglutinen 90 dels centres amb aquesta elevada concentració d'alumnat estranger, també tenen altres centres (611) amb menys del 20% d'aquest alumnat.

Taula 6. Municipis més grans de 10.000 habitants amb centres de primària amb més del 50% d'alumnat estranger en funció del nivell de concentració d'aquest alumnat (2013/2014)

Municipi	Escoles per concentració de l'alumnat estranger							Total	% alumnat estranger EI-EP
	> 70%	> 60%	> 50%	> 40%	> 30%	> 20%	< 20%		
Salt	4	2	1	1	-	-	3	11	57,6
Lleida	3	2	2	1	2	6	28	44	17,4
Terrassa	3	-	1	3	5	4	39	55	14,2
Barcelona	2	2	15	14	22	29	262	346	11,1
Girona	2	1	1	2	2	1	22	31	15,1
Sabadell	2	-	1	2	3	3	50	61	10,3
Vic	2	-	1	-	2	5	1	11	33,5
Figueres	1	-	2	-	3	4	4	14	30,1
Tortosa	1	-	1	-	1	3	8	14	20,3
Badalona	-	2	3	3	5	6	39	58	14
Sta. Coloma de Gramenet	-	2	3	2	3	3	17	30	23,3
Reus	-	2	3	1	6	-	18	30	20,4
Manresa	-	1	1	2	4	1	10	19	21,3
Valls	-	1	1	-	-	-	7	9	17,9
Manlleu	-	1	-	-	2	2	-	5	35,2
Castelló d'Empúries	-	1	-	-	2	-	-	3	41,2
Vendrell, el	-	1	-	-	1	1	5	8	19,3
Torroella de Montgrí	-	1	-	-	-	1	1	3	28,6
Hospitalet de Llobregat, l'	-	-	5	6	3	10	35	59	20,5
Tarragona	-	-	3	2	6	3	19	33	15,8
Cornellà de Llobregat	-	-	2	1	1	1	16	21	14,9
Granollers	-	-	1	2	2	2	10	17	15,4
La Bisbal d'Empordà	-	-	1	-	2	1	-	4	31,9
Roses	-	-	1	-	1	2	1	5	28,4
Balaguer	-	-	1	-	-	2	3	6	22,3
Cambrils	-	-	1	-	-	2	5	8	14,2
Vila-seca	-	-	1	-	-	1	5	7	18,8
Torredembarra	-	-	1	-	-	-	3	4	16,5
Catalunya	20	21	60	62 (65)	146	247	1.785	2.341	13,1

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

A secundària, hi ha 10 municipis més grans de 10.000 habitants amb centres amb més d'un 50% d'alumnat estranger (tres menys que el curs 2011/2012), malgrat que cap té aquesta proporció en el conjunt dels centres del municipi, i que tenen centres amb nivells de concentració inferiors al 20% (menys Castelló d'Empúries).

Taula 7. Municipis més grans de 10.000 habitants amb centres de secundària obligatòria amb més del 50% d'alumnat estranger en funció del nivell de concentració d'aquest alumnat (2013/2014)

Municipi	Escoles per concentració de l'alumnat estranger							Total	% alumnat estranger ESO
	> 70%	> 60%	> 50%	> 40%	> 30%	> 20%	< 20%		
Barcelona	2	3	5	10	17	20	157	214	14,1
Hospitalet de Llobregat, l'	1	3	-	4	6	7	13	34	28,1
Salt	1	1	1	-	-	-	3	6	49,6
Sitges	-	1	-	-	-	-	3	4	19,6
Badalona	-	-	1	2	3	4	22	32	16,2
Terrassa	-	-	1	1	3	1	23	29	15,0
Sabadell	-	-	1	1	2	2	29	35	13,6
Lloret de Mar	-	-	1	-	2	-	1	4	31,6
Cornellà de Llobregat	-	-	1	-	-	1	7	9	21,8
Castelló d'Empúries	-	-	1	-	-	1	-	2	35,6
Tarragona	-	-	-	2	2	1	14	19	16,5
Sta. Coloma de Gramenet	-	-	-	2	1	4	9	16	23,9
Lleida	-	-	-	1	3	3	20	24	15,4
Tortosa	-	-	-	1	-	-	5	6	22,4
Catalunya	4	8	12	30	65	139	808	1.066	14,6

Font: Elaboració a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

5. Existència d'avenços en el desplegament de mesures focalitzades en municipis i centres, sense un impacte estructural en la millora dels nivells de segregació escolar del sistema

Actualment, la lluita contra la segregació escolar per part del Departament d'Ensenyament s'articula fonamentalment des de polítiques relacionades amb la consolidació dels projectes educatius dels centres socialment més desfavorits, a través de mesures orientades a millorar les condicions d'escolarització d'aquests centres: els projectes *magnet school*, les auditories pedagògiques, la millor dotació de personal als centres amb elevada complexitat, etc. en són exemples.

Aquestes mesures, que seran objecte d'anàlisi per part del Síndic a través de l'informe *La segregació escolar a Catalunya (II): les condicions d'escolarització*, que es presentarà properament, són globalment positives, generen poca resistència social perquè parteixen de la millora dels centres i de la seva especialització com a factor d'atracció de la demanda, parteixen d'una identificació més gran per part de les famílies, però els resultats acostumen a ser menys immediats, a requerir una inversió més gran per part dels poders públics i, sobretot, a focalitzar-se en determinats centres (existeixen més dificultats per aconseguir canvis sistèmics, que redueixin els desequilibris globals del sistema).

Les polítiques relacionades amb la consolidació dels projectes educatius dels centres s'han de complementar amb les polítiques de lluita contra la segregació escolar relacionades amb la gestió del procés d'admissió d'alumnat: és molt difícil retenir i atraure progressivament demanda a un centre socialment estigmatitzat sense una proposta pedagògica mínimament atractiva, de qualitat, però es fa igualment difícil revertir aquest rebuig sense fer ús dels instruments que limiten aquesta fugida en el procés d'admissió d'alumnat i que optimitzen les condicions d'admissió dels centres amb més dificultats d'atracció de la demanda.

Les polítiques relacionades amb la gestió del procés d'admissió d'alumnat, que són objecte d'anàlisi d'aquest informe, incorporen més dificultats d'implementació derivades dels límits que de vegades imposen a la tria d'escola, i parteixen sovint d'una escassa identificació per part de les famílies, però **tenen capacitat, si s'apliquen de manera universal i intensa, per generar impactes estructurals a curt termini amb un baix cost.**

A criteri del Síndic, des de la perspectiva estrictament de la gestió del procés d'admissió d'alumnat, hi ha hagut alguns avenços respecte a fa uns anys, però aquests **avenços han estat molt localitzats en determinats municipis i focalitzats en determinats centres (generalment, amb elevada complexitat educativa), no han tingut un caràcter estructural.**

La tramitació de les queixes presentades al Síndic posa de manifest que, ben sovint, a escala local, el Departament d'Ensenyament minimitza la prevalença de la segregació escolar al nostre sistema educatiu, i **limita l'abast de la problemàtica únicament als centres fortament guetitzats**, amb una elevada concentració d'alumnat socialment desfavorit, especialment d'origen immigrant o d'ètnia gitana, i amb resultats acadèmics baixos. No es problematitzen, en canvi, les desigualtats no tan extremes en la composició social dels centres, i menys encara quan aquestes afecten categories socials que van més enllà de l'alumnat amb necessitats educatives específiques. **Moltes de les actuacions específiques dutes a terme pel Departament d'Ensenyament per combatre la segregació, tant des de la perspectiva de la gestió del procés d'admissió d'alumnat com de la millora dels projectes educatius dels centres, estan orientades als centres amb elevada complexitat educativa** (les auditories pedagògiques, les reduccions de ràtio, la dotació més gran de personal docent, etc.).

Avenços més significatius en la gestió del procés d'admissió d'alumnat per combatre la segregació escolar:

- Aplicació de reduccions de ràtio als centres amb elevada complexitat educativa, que facilita la gestió de l'escolarització als centres que tenen una elevada concentració d'alumnat socialment desfavorit i redueix l'impacte educatiu de la segregació escolar en aquests centres.
- Millora de la valoració social i de la demanda de centres amb una composició social desfavorida, socialment estigmatitzats, a través de mesures de consolidació dels projectes educatius però també a través de mesures focalitzades d'acompanyament de famílies en el procés d'admissió d'alumnat.
- Tancament d'alguns centres fortament guetitzats, atesa la baixa demanda i les dificultats de revertir la situació.
- Més conscienciació per part de les diferents comissions de garanties d'admissió sobre la necessitat de combatre la guetització de determinades escoles i d'evitar aquelles pràctiques que estan més visiblement relacionades amb la reproducció de la segregació escolar, com ara la concentració de l'anomenada "matrícula viva" en determinades escoles socialment més estigmatitzades.
- Criteris de programació de l'oferta de P3 fets públics pel Departament d'Ensenyament en el procés d'admissió corresponent al curs 2016/2017, que incorporen donar el màxim d'oportunitats a les famílies, però també evitar l'estigmatització de les escoles en entorns desfavorits o vetllar per la continuïtat de tots els projectes educatius de les escoles. Això no suposa necessàriament suprimir places o grups en els centres amb menys demanda social, ni ampliar l'oferta en els centres amb més demanda social.
- Desplegament en alguns municipis de bones pràctiques per detectar l'alumnat amb necessitats educatives específiques i assignar-lo a la reserva de places.

6. Manca d'una política decidida per part del Departament d'Ensenyament en la darrera dècada per combatre la segregació escolar des de la gestió del procés d'admissió: no és possible combatre la segregació de manera efectiva amb mesures "a mig gas"

La manca d'una millora estructural en la correcció dels nivells de segregació escolar del sistema educatiu s'explica no només pel caràcter focalitzat de les mesures adoptades, sinó, en part també, per la poca intensitat de les polítiques de lluita contra la segregació escolar implementades en els darrers anys.

Malgrat que a escala local hi ha experiències molt positives, **el Departament d'Ensenyament no mostra globalment un posicionament suficientment actiu i convincent per combatre la segregació escolar a través dels instruments que ofereix la normativa que regula el procediment de preinscripció i matrícula.** Les externalitats no desitjades que generen les polítiques de lluita contra la segregació escolar a través de la gestió del procés d'admissió d'alumnat alimenten la convicció que aquests instruments tenen una efectivitat molt limitada i que no existeix la possibilitat real d'interferir en la tria d'escola que fan les famílies.

Aquesta **baixa convicció sobre l'efectivitat d'aquestes polítiques** es produeix, però, sense que, llevat d'algunes excepcions positives, no s'hagin emprat intensament i de manera continuada en el temps tots els instruments disponibles alhora. Les experiències positives dutes a terme a escala local, de fet, demostren que aquestes mesures no resolen completament el problema social (que té, en efecte, arrels que depassen l'àmbit de l'educació) però sí són efectives per aconseguir un sistema educatiu més cohesionat i socialment més equilibrat. L'ús parcial o esporàdic d'aquests instruments resulta ineficaç en aquells territoris amb el fenomen més consolidat.

Manca de desplegament reglamentari dels instruments legals disponibles

- La manca de desplegament reglamentari, a través d'un nou decret d'admissió d'alumnat, dels principals instruments previstos en la Llei d'Educació de Catalunya de l'any 2009 per combatre la segregació escolar, especialment la possibilitat d'establir proporcions màximes d'alumnat amb necessitats educatives específiques en els centres o l'allargament de la vigència de la reserva de plaça fins a l'inici de curs (art. 48.1), set anys després de l'aprovació de la LEC, evidencia la poca decisió política en aquest àmbit.

Persistència de dèficits sobre la gestió del procés d'admissió que ja hi eren fa una dècada

- Infrautilització (o utilització passiva) per part del Departament d'Ensenyament en molts municipis dels diversos dels instruments que li ofereix la normativa per promoure l'escolarització equilibrada d'alumnat. Encara existeixen dèficits força generalitzats, per exemple, amb l'ús de la reserva de places, que és el principal instrument actualment disponible, especialment per l'escassa detecció proactiva de necessitats educatives específiques durant el procés ordinari d'admissió, per la mala determinació del nombre de places reservades i per la manca d'actuacions específiques d'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques a aquesta reserva en el procés d'admissió. La poca detecció prèvia o durant el procés fa que l'impacte de la reserva, si s'utilitza, sigui molt baix.

- No utilització suficient de les ampliacions o les reduccions de ràtio com a mesura per promoure l'escolarització equilibrada de la matrícula fora de termini, que, malgrat ser d'alumnat amb necessitats educatives específiques, s'escolaritza massa sovint encara en centres amb vacants, amb una composició social desfavorida.

- No utilització activa de les adscripcions o la zonificació per combatre la segregació escolar, quan en molts municipis es consoliden itineraris de continuïtat entre centres segregats o es configuren zones internament homogènies que reproduïxen la segregació urbana, o també quan es desactiven aquests instruments, a través de models d'adscripció múltiple (de totes les escoles amb tots els instituts d'una zona) o de zones úniques (que suposen una deszonificació del municipi), sense considerar l'impacte que aquesta planificació genera sobre la segregació escolar.
- Utilització encara present puntualment en alguns municipis de les ampliacions de ràtio com a mesura de satisfacció de la demanda en el procés d'admissió d'alumnat, malgrat que en altres centres de la zona hi hagi places vacants.
- Existència de fugides dels mecanismes de control davant de falsos empadronaments a efectes del procés d'admissió d'alumnat, especialment quan els alumnes que han comès irregularitats es donen de baixa voluntària del Padró d'habitants abans que l'ajuntament finalitzi el procediment de baixa d'ofici per inscripció indeguda.

Novetats normatives més orientades a maximitzar els marges de tria escolar per part de les famílies que a combatre la segregació escolar

Les principals novetats relacionades amb la gestió del procés d'admissió d'alumnat, i que han tingut impacte en la lluita contra la segregació escolar, s'han centrat fonamentalment a incrementar els marges d'elecció escolar i la satisfacció de la demanda, més que no pas a combatre frontalment aquest fenomen.

Convé recordar que equitat en l'admissió i llibertat de tria escolar són principis que sovint col·lideixen, sigui perquè determinades lògiques de tria escolar de les famílies reproduïxen la segregació escolar i afecten negativament l'equitat, sigui perquè les mesures per combatre aquest fenomen passen en part per limitar els marges d'elecció escolar.

- **Aprovació de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE)**, que atorga més protecció jurídica al dret dels progenitors a escollir el tipus d'educació i el centre per als seus fills i a la programació de l'oferta a la demanda dels centres. Incorpora la demanda social com a criteri a l'hora de programar l'oferta (coherentment amb la incorporació, també, del dret d'elecció escolar de les famílies com a principi rector), demanda social que sovint reproduïx la segregació escolar en els processos de tria escolar. Aquesta nova llei també elimina la necessària provisió de places públiques en la programació de l'oferta (art. 109.2) i incorpora altres aspectes que poden dificultar la lluita contra la segregació escolar, com ara la publicació dels resultats obtinguts pels centres docents (art. 120.3) o la prohibició que l'elecció de centre per raó del seu caràcter propi pugui representar un tracte menys favorable, ni un desavantatge, a l'hora de subscriure concerts (art. 116.1).
- **Aprovació del Decret 10/2012, de 31 de gener, de modificació del Decret 75/2007, de 27 de març, d'admissió de l'alumnat, que incorpora el criteri de desempat per a l'alumnat que hagi tingut familiars escolaritzats al centre per al qual es presenta la sol·licitud**, ja aprovat l'any precedent per Acord de Govern i aplicat per primer cop en el procés d'admissió per al curs 2011/2012. Aquest nou criteri ha contribuït a reforçar la demanda dels centres socialment més sol·licitats però no pas a combatre la segregació escolar. Com s'ha dit, tot i que es va modificar el decret d'admissió d'alumnat vigent fins aleshores per incorporar nous criteris de prioritat, roman encara avui sense desplegament els instruments de lluita contra la segregació escolar previstos a la LEC.
- **Aprovació del Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu**, que preveu la possibilitat d'ampliar ràtios fins al 20%. Si bé no s'ha aplicat de manera generalitzada, hi ha nombrosos centres concertats als

quals s'ha autoritzat increments de ràtio amb el pretext d'aquest Reial decret llei 14/2012, tot i l'existència de places vacants a la zona.

■ **Modificació dels models de zonificació escolar** (amb zones àmplies o úniques) en nombrosos municipis, que han estat més orientades a incrementar els marges de tria escolar i la satisfacció de la demanda que a combatre els desequilibris en la composició social dels centres.

Debilitament de les mesures orientades a promoure la coresponsabilitat dels centres concertats en l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques

■ **Supressió dels contractes programa a partir del curs 2012/2013 per les restriccions pressupostàries del Departament d'Ensenyament.** Els contractes programa, que es van posar en funcionament el curs 2006/2007, es van mostrar com a instrument efectiu a l'hora de promoure l'escolarització equilibrada d'alumnat entre sectors de titularitat a municipis com ara, per exemple, Vic, Manlleu o Olot. El fet que l'alumnat escolaritzat a centres concertats no hagués de realitzar aportacions econòmiques addicionals va afavorir que la tria de centre per part de les famílies no estigués tan condicionada per la seva condició socioeconòmica i per la titularitat del centre. Tot i ser una mesura insuficientment desenvolupada (només 27 centres privats concertats del conjunt de Catalunya havien subscrit en algun moment contractes programa amb el Departament d'Ensenyament), i tot i el programa de subvenció per dotar de finançament addicional els centres privats que presten el Servei d'Educació de Catalunya en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides, el Síndic ja ha tingut constància que la supressió dels contractes-programa amb aquests centres concertats ha comportat que les activitats complementàries esdevinguin novament un factor de desigualtat en l'accés a aquests centres, atès el cobrament de quotes.

■ **Minoració de la inversió destinada a finançar l'escolarització en igualtat d'oportunitats de l'alumnat amb necessitats educatives específiques a centres concertats.** Per al curs 2015/2016, s'han destinat en subvencions destinades a dotar de finançament addicional els centres concerts en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides un import de 6,6 milions d'euros (que es reparteixen a més de 60 centres). Convé recordar que el curs 2010/2011 es destinaven al voltant de 6 milions d'euros per als contractes programa (a 27 centres) i de 7 milions d'euros per a un programa de subvenció de les activitats complementàries per a alumnat amb necessitats educatives específiques adreçat a altres centres concertats sense contracte-programa. Respecte al curs 2010/2011, doncs, la dotació pressupostària destinada a finançar les activitats complementàries (sigui a través dels contractes-programa, sigui a través de subvencions finalistes per a activitats complementàries, sigui a través d'un finançament addicional als centres concertats) s'ha reduït globalment més del 50%. Aquesta reducció de la inversió dificulta la promoció de la coresponsabilitat dels centres concertats amb l'escolarització equilibrada d'alumnat.

7. Evolució de la demografia educativa com a risc per a la lluita contra la segregació escolar: la pèrdua de pes del sector públic a l'educació infantil de segon cicle i les situacions de sobreoferta, condicions propícies per a la reproducció dels desequilibris entre centres

L'evolució demogràfica ha imposat en els darrers anys, i continuarà imposant en el futur, la necessitat que el Departament d'Ensenyament hagi de prendre decisions estructurals sobre la configuració de l'oferta educativa a cada territori, de creació d'oferta cada cop més intensa en els ensenyaments secundaris però també, com a factor més novedós dels darrers quatre anys, de supressió d'oferta als ensenyaments de 2n cicle d'educació infantil. De fet, després d'anys d'increment sostingut per efecte dels fluxos migratoris i del creixement de la natalitat, el curs 2012/2013 va ser el primer any que globalment l'oferta d'educació infantil de segon cicle va reduir-se. D'ençà del curs 2011/2012, la reducció d'alumnat a aquesta etapa educativa ha estat de 12.616 alumnes, el 5,1% del total (vegeu les taules 8 i 9), i la reducció d'unitats, prop de 500.

En el darrer procés d'admissió d'alumnat per al curs 2016/2017, la reducció de sol·licituds a P3 respecte al curs anterior ha estat de 3.912, un 5,5% menys, i el nombre de grups, de 67.

Taula 8. Evolució del nombre d'alumnat per sector de titularitat (2000-2015)

2n cicle infantl	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015
Total	168.479	173.878	181.396	190.990	198.719	205.952	214.290	226.146	236.407	241.040	244.071	249.230	247.832	244.002	236.614
Públic	101.318	105.357	111.616	119.701	126.564	132.839	139.690	148.845	156.791	161.232	165.299	170.281	168.860	165.961	159.012
Privat	67.161	68.521	69.780	71.289	72.155	73.113	74.600	77.301	79.616	79.808	78.772	78.949	78.972	78.041	77.602
Primària	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015
Total	346.604	348.665	354.597	362.817	368.267	376.585	389.878	408.902	423.703	433.614	446.775	457.229	465.558	471.871	481.362
Públic	202.851	205.879	211.260	218.796	224.476	232.462	244.372	257.320	269.986	279.357	291.641	300.902	307.052	312.079	319.863
Privat	143.753	142.786	143.337	144.021	143.791	144.123	145.506	151.582	153.717	154.257	155.134	156.327	158.506	159.792	161.499
ESO	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015
Total	257.318	253.340	253.424	256.268	258.746	260.966	264.829	271.946	274.452	276.754	279.125	283.576	288.088	289.806	293.876
Públic	142.168	140.393	142.318	146.694	150.355	152.889	156.316	160.821	163.620	166.623	169.366	174.089	178.486	179.610	182.052
Privat	115.150	112.947	111.106	109.574	108.391	108.077	108.513	111.125	110.832	110.131	109.759	109.487	109.602	110.196	111.824

Font: MEC

Taula 9. Evolució del nombre d'unitats per sector de titularitat (2005-2015)

2n cicle EI	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
Total	9.173	9.515	9.972	10.302	10.483	10.546	10.768	10.658	10.434	10.183
Públic	6.140	6.454	6.888	7.193	7.350	7.400	7.611	7.521	7.355	7.097
Privat	3.033	3.061	3.084	3.109	3.133	3.146	3.157	3.137	3.079	3.086
ESO	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
Total	9.741	9.750	9.783	9.878	9.952	9.956	10.158	10.202	10.340	10.481
Públic	5.816	5.831	5.884	5.978	6.055	6.056	6.253	6.300	6.405	6.540
Privat	3.925	3.919	3.899	3.900	3.897	3.900	3.905	3.902	3.935	3.941

Font: Departament d'Ensenyament

El sector públic: pèrdua de pes a l'educació infantil de primer cicle, i increment de pes a l'ESO

El pes del sector privat en el municipi o el grau de coresponsabilitat del sector privat en l'escolarització d'alumnat estranger incideixen en la segregació escolar i expliquen parcialment les diferències entre municipis. Els municipis amb un pes més elevat del sector privat i amb un percentatge més baix d'escolarització de l'alumnat estranger acostumen a tenir nivells de segregació escolar més elevats. Les diferències entre municipis en els nivells de segregació escolar s'expliquen en un 8,0% per la incidència del pes del sector privat, mentre que el 21,4% de les diferències en els nivells de segregació escolar s'explica per la coresponsabilitat dels centres privats.

El règim de provisió d'oferta, pública o privada, pot generar efectes notables sobre la segregació escolar: com més oferta privada té un territori determinat, més desequilibris en la composició social dels centres hi acostuma a haver. Amb caràcter general, doncs, **en un context de minoració de places escolars per efecte de l'evolució demogràfica, reduir el pes**

del sector públic, sense incrementar la coresponsabilitat del sector privat, contribueix a generar unes condicions menys propícies per combatre la segregació escolar.

Dels 12.616 alumnes del segon cicle d'educació infantil matriculats de menys d'ençà del curs 2011/2012, 11.269 corresponen al sector públic i 1.347, al sector privat. **La reducció d'alumnat ha estat del 6,6% al sector públic i de l'1,7% al sector privat** (vegeu taula 7). En aquest mateix període, s'han suprimit 584 unitats a l'educació infantil de segon cicle, 514 al sector públic (amb un decreixement del 6,7%) i 71 al sector privat (2,2%), tot i que s'han suprimit 22 centres d'educació infantil i primària, 14 del sector públic (0,8%) i 8 del sector privat (1,3%) (vegeu taula 9).

Les dades posen de manifest que **el sector privat ha mantingut un comportament més estable al llarg dels darrers quinze anys, mentre que el sector públic ha estat més sensible a l'evolució demogràfica**: si bé l'alumnat d'educació infantil de segon cicle ha decrescut en els darrers tres anys, molt més en el sector públic que en el privat, entre els cursos 2000/2001 i 2011/2012, la matrícula al sector públic va incrementar-se en 64.924 alumnes, un 61,6%, mentre que en el sector privat ho va fer en 10.428, un 15,2% (vegeu taula 8).

Val a dir que l'anàlisi de la supressió de grups per al curs 2013/2014 i per al curs 2014/2015 evidencia que prop del 50% d'aquesta supressió es produeix en municipis on no hi ha oferta alternativa al sector públic (perquè el municipi només disposa d'un o més centres públics, i cap de privat).

En tot cas, **aquest comportament de supressió d'oferta pública a l'educació infantil de segon cicle està essent invers a l'educació secundària obligatòria, que està en un procés de creixement sostingut a un ritme més intens que el sector privat**. En aquesta etapa, d'ençà del curs 2011/2012, hi ha 10.300 alumnes més, un 3,6% més, 7.963 al sector públic (amb un increment del 4,6%) i 2.337 al sector privat (2,1%). En aquesta mateixa línia, el nombre d'unitats ha augmentat en 323, un 3,2%, 287 al sector públic (4,6%) i 36 al sector privat (0,9%).

Si a l'educació infantil de segon cicle la provisió de l'oferta parteix d'unes condicions més complexes per combatre la segregació escolar, a l'educació secundària obligatòria aquestes condicions haurien de ser més favorables.

Tractament diferencial de la supressió de grups en el sector públic i en el sector privat

Les queixes rebudes a aquesta institució posen de manifest que el procediment seguit pel Departament d'Ensenyament per a la modificació de grups als centres públics i als centres privats concertats és diferent. En el primer cas, existeix la tendència de reduir el nombre de grups abans de la preinscripció, en l'oferta inicial, i en el segon cas, la supressió es produeix habitualment en l'oferta final, si no aconseguen cobrir les places necessàries.

El procediment que se segueix habitualment per als centres concertats és el que es deriva del compliment o no de les ràtios mínimes d'alumnat a les unitats concertades previstes a la normativa: es mantenen els grups (i dels concerts) quan, un cop fet la preinscripció, s'acompleixen les ràtios mínimes de 20 alumnes a l'educació infantil de segon cicle i a l'educació primària, i de 25 alumnes d'educació secundària obligatòria.

En relació amb aquest assumpte, **el Síndic és partidari de modificar l'oferta inicial de places abans del procés d'admissió d'alumnat (encara que després s'hagi de corregir), per tal d'evitar, precisament, condicionar la supressió de grups en funció de criteris relacionats amb el comportament de la demanda, sovint reproductora de la segregació escolar**. D'aquesta manera, es tendria sistemàticament a reduir grups als centres amb una demanda més feble, sense que aquest procediment contribuís a consolidar la seva demanda i a heterogeneïtzar la seva composició social.

La supressió abans del procés de preinscripció de les unitats només al sector públic, i no pas al sector concertat, però, afavoreix que les modificacions es concentrin en aquest sector de titularitat.

En aquest sentit, el Síndic recorda que el Decret 56/1993, de 23 de febrer, sobre concerts educatius, preveu que la disminució del nombre d'unitats concertades pot seguir el procediment anteriorment mencionat, o també el Departament d'Ensenyament pot reduir d'ofici les unitats o grups concertats, amb audiència prèvia (art. 30), sense necessitat que s'hagi de fer a posteriori de la preinscripció.

El manteniment de situacions de sobreoferta a les zones d'escolarització i els desequilibris entre oferta i demanda potencial per zones

Els desequilibris entre oferta i demanda o entre oferta i demanda potencial en les diferents zones també generen les condicions propícies per a la reproducció de la segregació escolar. **Hi ha nombrosos municipis amb un excedent important en l'oferta inicial de places.**

D'una banda, l'existència de zones amb sobreoferta, amb més places escolars que sol·licituds de plaça, contribueix a que els centres amb una demanda social més feble no puguin cobrir les seves places i concentrin vacants, que debiliten encara més la seva demanda i són emprades en ocasions per escolaritzar la matrícula fora de termini sovint socialment desfavorida.

D'altra banda, l'existència de zones amb una oferta de places més elevada que la demanda potencial resident a la mateixa zona facilita la mobilitat d'unes zones cap a altres.

Davant d'aquestes situacions, el Síndic recorda que el criteri de demanda real (sol·licituds presentades en primera opció per les famílies) d'un determinat centre o d'una determinada zona no és necessàriament el principal aspecte a tenir en compte en la programació de l'oferta.

Ben sovint, els moviments de demanda escolar d'unes zones a unes altres tenen a veure amb desequilibris en les característiques de l'oferta existent i també amb processos de "fugida" de determinades famílies residents respecte als centres o a les zones amb una composició social menys afavorida. Els bons resultats de demanda d'un determinat centre o d'una determinada zona, per se, no justifica la necessitat de manteniment de l'oferta existent, perquè els desequilibris i moviments entre zones també pot estar amagant altres realitats no admissibles des de la perspectiva de la defensa de drets dels infants, més greus que la manca de satisfacció de la tria escolar en primera opció, com ara situacions de segregació escolar.

8. Consolidació de la demanda al sector públic com a oportunitat, però amb fortes desigualtats internes: la diferenciació interna del sector públic com a risc

Un dels eixos que tradicionalment ha contribuït a explicar la segregació escolar és el desequilibri existent en la composició social de centres públics i privats concertats. El sector públic, per exemple, escolaritza tres vegades més alumnat estranger que el sector privat.

La segregació escolar, però, no es limita als desequilibris en la composició social dels centres públics i privats. Tot i aquest desequilibri, **hi ha importants desigualtats internes dins de cada sector de titularitat.** De fet, només el 20,5% de la segregació escolar a Catalunya s'explica per diferències entre els sectors públic i privat, mentre que el 79,5% restant, per les diferències dins dels sectors de titularitat. Tot i que, de mitjana, el sector privat té una composició social més afavorida, no sempre les escoles públiques tenen una proporció més elevada d'alumnat socialment desfavorit que les escoles concertades (vegeu, a tall d'exemple, la taula 10).

Taula 10. Alumnat de perfil socioeconòmic als centres de diferents barris de Barcelona ciutat (2013-2014)

Sagrada Família / Camp d'en Grassot	Alumnat amb beca de menjador	Alumnat estranger
	(2013-2014)	(2013-2014)
	%	%
Escola pública 1	23,1	25,8
Escola pública 2	17,1	9,6
Escola pública 3	14,0	13,1
Col·legi concertat 1	13,9	23,0
Escola pública 4	11,5	9,3
Escola pública 5	10,7	10,0
Escola pública 6	5,5	6,9
Col·legi concertat 2	5,1	4,0
Col·legi concertat 3	3,8	3,2
Col·legi concertat 4	1,6	2,9

Bon Pastor	Alumnat amb beca de menjador	Alumnat estranger
	(2013-2014)	(2013-2014)
	%	%
Escola pública 1	77,6	44,7
Col·legi concertat 1	10,7	11,0
Escola pública 2	7,3	2,6

Font: Elaboració a partir de dades del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Ensenyament.

En els darrers temps, en part per l'impacte de la crisi econòmica, la demanda social del sector públic s'ha vist reforçada en molts municipis. El cas de Barcelona és paradigmàtic: el percentatge de demanda al sector públic a P3 era del 45,8% en el procés d'admissió corresponent al curs 2012/2013, mentre que aquesta proporció ha augmentat fins al 49,6% per al curs 2016/2017. La mateixa Administració educativa, en el marc de reunions mantingudes amb el Síndic, reconeix que aquest increment de la demanda del sector públic ha provocat que cada cop més segments de classes mitjanes sol·licitin l'accés a aquest sector.

Taula 11. Evolució de la demanda per sector de titularitat a P3 a la ciutat de Barcelona (2016-2017)

P3	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Demanda sector públic	5.929	6.004	5.930	6.128	6.201
Demanda sector privat	7.025	6.778	6.869	6.636	6.313
% demanda sector públic	45,8	47,0	46,3	48,0	49,6

Font: Consorci d'Educació de Barcelona.

La tramitació de les queixes per part del Síndic constata, però, que l'accés al sector públic de famílies de classe mitjana, amb més capital instructiu, està acompanyat d'una exigència més gran en relació amb el tipus de servei educatiu que es vol (especialment relacionat amb el projecte pedagògic i amb la disponibilitat de serveis complementaris), i també amb el perfil social de l'alumnat escolaritzat. És, doncs, una opció feta pel sector públic però amb un component selectiu fort.

Si bé aquest increment de la demanda del sector públic pot ser una oportunitat per heterogeneïtzar la seva composició social, especialment dels centres amb una composició social més desfavorida, hi ha també el risc de diferenciar la composició social dels centres dins del sector públic.

Cal recordar que aquest increment de la demanda no es produeix de manera homogènia entre els diferents centres públics. L'anàlisi de les dades de demanda per centres evidencia que, **també dins del sector públic, hi ha importants desigualtats en els nivells de demanda dels centres i en la seva composició social.**

A la ciutat de Barcelona, per exemple, en el procés d'admissió a P3 corresponent al curs 2016/2017, hi hagut 199 centres que han tingut més sol·licituds que places ofertades (sobredemanda), dels quals 83 són de titularitat pública. De les escoles amb sobredemanda, n'hi ha 36 que han rebut una sobredemanda superior al 50% de l'oferta, i d'aquestes, 17 són escoles públiques. Contràriament, hi ha hagut 109 centres amb menys demanda que places ofertades, dels quals 76 són centres públics. Entre els centres amb infrademanda, n'hi ha 18 que han tingut un nombre de sol·licituds en primera opció que no ha cobert el 50% de l'oferta de places disponibles, i d'aquests, 12 són escoles públiques. **Tenim escoles públiques sobredemanades amb escreix, i escoles públiques infradol·licitades, amb diferències molt significatives en relació amb la seva composició social** (vegeu, a tall d'exemple, la taula 12).

Taula 12. Les escoles públiques amb més sol·licituds no ateses en primera opció en el procés d'admissió corresponent al curs 2015/2016 a la ciutat de Barcelona (2015)

	% alumnat estranger			% alumnat amb beca de menjador		
	Centre	Barri	Dues escoles públiques més properes	Centre	Barri	Dues escoles públiques més properes
Escola 1 (Eixample)	10,0	11,2	25,8	10,7	12,8	21,3
Escola 2 (Sant Martí)	8,5	11,3	11,9	11,4	10,7	16,8
Escola 3 (Gràcia)	13,7	13,9	16,3	9,6	11,3	16,1
Escola 4 (Eixample)	9,3	11,2	14,9	11,5	12,8	19,1
Escola 5 (Sant Andreu)	5,2	8,6	10,7	8,2	13,2	14,4

Nota: elaboració a partir de dades del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Ensenyament.

En el marc de l'informe *La segregació escolar a Catalunya (II): les condicions d'escolarització*, el Síndic analitza amb més deteniment com els projectes educatius de centre en un context d'increment dels nivells d'autonomia pedagògica i organitzativa expliquen en part aquests desequilibris en els nivells de demanda dels centres. En tot cas, aquesta diferenciació interna dels projectes educatius de centre en el conjunt del sistema educatiu, però també del sector públic, per efecte dels marges més grans d'autonomia que disposen ha contribuït a diferenciar la demanda social dels centres.

9. Pràctiques de difusió dels centres públics i concertats que reproduïxen els desequilibris en la composició social dels centres en el procés d'admissió d'alumnat

Des de la perspectiva estrictament de la gestió del procés d'admissió d'alumnat, que és objecte d'anàlisi d'aquest informe, cal valorar determinades pràctiques promogudes pels mateixos centres, generalment relacionades amb la tasca d'informació a les famílies, que poden reproduir aquesta diferenciació interna de la demanda. Són pràctiques no generalitzades, però amb un important efecte quan es manifesten.

■ **Crida a un determinat perfil de famílies en les jornades de portes obertes o en la resta de sistemes d'informació disponibles en escoles públiques i concertades amb projectes educatius "singulars", amb trets clarament diferenciadors dels centres de l'entorn, i que demanen que**

les famílies que sol·licitin aquests centres comparteixin més o menys activament aquests trets diferenciadors (i que, per tant, siguin famílies amb determinades creences, ideologies, valors, maneres d'entendre l'educació, etc.). “Volem famílies que siguin...” o “Aquesta escola està pensada per famílies que...” són expressions que es poden escoltar en jornades de portes obertes o en entrevistes informatives de determinats centres. Aquest tipus de reclam es fa present en determinats centres concertats religiosos, amb una clara vocació evangelitzadora, però també en determinades escoles públiques, sovint de nova creació, que, sota determinats discursos d'innovació educativa vinculats a la transformació social, acaben per articular propostes poc inclusives de la diversitat social del seu entorn, que atrauen una determinada tipologia d'alumnat però que dissuadeixen la demanda d'altres tipologies. A criteri d'aquesta institució, l'autonomia en la definició dels projectes educatius dels centres ha de vetllar per incorporar la diversitat social de l'entorn, i ha de respectar els principis d'igualtat d'oportunitats, pluralisme, cohesió social i no adoctrinament.

■ **Prejudicis socials sobre la qualitat dels diferents centres escolars, moltes vegades erròniament fonamentats, però alimentats pels mateixos centres, que condicionen enormement la tria d'escola de les famílies, especialment les de capital cultural i econòmic,** que presenten comportaments en l'elecció de centre més estratègics. Aquests imaginariis socials, molt condicionats per l'origen social de les famílies, no només es construeixen sobre determinades escoles guetitzades, socialment desprestigiades, sinó també sobre les escoles públiques i concertades que disposen de més gran prestigi social. Els prejudicis sobre «les escoles que millor funcionen» (segons l'imaginari social del barri o de cada grup social) poden ser tan negatius per a la reproducció de la segregació escolar que els prejudicis construïts sobre «les escoles que no funcionen», especialment quan la valoració positiva d'un determinat centre al barri porta associada, implícitament o explícita, la degradació de la resta de centres de la zona, fins i tot encara que objectivament s'hi poguessin assemblar. Sota determinats discursos pedagògics (o en ocasions pretesament pedagògics) o d'exaltació de determinades característiques de la tipologia de centre desitjat (caràcter confessional, projecte educatiu innovador, etc.), s'hi amaguen ben sovint lògiques de tria molt relacionades amb la composició social del centre. Són imaginariis connotats socialment, segons el grup social de pertinença, que prestigien determinats perfils d'escola identificats amb determinats grups socials i en desprestigien altres. La intensitat i l'arrelament social d'aquests prejudicis són tan fortes, sovint, que es fa molt difícil combatre'ls a través, simplement, de les jornades de portes obertes o dels sistemes que disposen els diferents centres per informar les famílies a priori o durant el procés d'admissió d'alumnat.

■ **Discursos per atraure la demanda basats en la competència entre centres, sense una lògica de sistema que inspiiri la tasca informativa.** Hi ha escoles que, en presentar els propis projectes durant el procés d'admissió d'alumnat, intenten atraure la demanda a través d'un discurs amb lògica competitiva que no es limita a informar del propi centre sinó també a diferenciar-se dels altres centres de l'entorn a través d'una presentació interessada de les pròpies virtuts i implícitament o explícita dels defectes dels altres.

■ **Discursos d'especialització en l'escolarització d'alumnat socialment desfavorit.** En el cas dels centres amb una elevada concentració d'alumnat socialment desfavorit, si bé l'especialització en l'atenció a la diversitat esdevé una necessitat, aquesta mateixa especialització, quan vertebrava el projecte educatiu de centre, es converteix en factor de reproducció d'aquesta mateixa concentració, perquè les famílies socialment menys desfavorides se senten menys cridades a sol·licitar aquest tipus de centre en el procés d'admissió d'alumnat. Aquesta realitat succeeix amb determinades escoles amb elevada complexitat educativa, per exemple, que es presenten com a centres especialitzats en l'atenció educativa de l'alumnat socialment desfavorit.

El Departament d'Ensenyament no desenvolupa polítiques actives de subjectivitat per construir imaginariis socials alternatius més favorables a l'equitat en l'admissió d'alumnat. S'han desenvolupat campanyes institucionals per promoure la tria de la millor escola per als fills o filles (per exemple, «Tu vols trobar la millor escola» del Consorci d'Educació de Barcelona) però no per promoure una tria compromesa amb la cohesió social. La voluntat

de prioritzar la governabilitat del procés entre les famílies i la por a empitjorar la demanda dels centres socialment més estigmatitzats han provocat, ben sovint, una inhibició de les institucions públiques en la construcció d'imaginari més favorables a l'equitat.

Manca de transparència sobre les quotes a sufragar als centres públics i concertats

L'existència de costos diferenciats d'escolarització genera desequilibris en la composició social dels centres, tant entre el sector públic i el concertat com internament dins d'aquests sectors de titularitat. En l'informe *La segregació escolar a Catalunya (II): condicions d'escolarització* s'analitza més detalladament la incidència dels costos d'escolarització en la segregació escolar.

El Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics, estableix el deure dels centres d'informar sobre les activitats complementàries i dels serveis escolars que ofereixen, així com de les quotes corresponents i del caràcter voluntari i no lucratiu d'aquestes activitats i serveis, i si reben de les administracions públiques ajuts o subvencions per sufragar aquestes activitats (art. 4.3). A diferència d'altres aspectes, com ara el seu projecte educatiu, la seva oferta d'ensenyaments sufragats amb fons públics, l'oferta de llocs escolars, l'adscripció del centre a altres centres, els criteris d'admissió de l'alumnat o l'àrea de proximitat del centre (art. 4.2), la normativa no preveu que la informació sobre les quotes s'hagi de publicar al tauler d'anuncis del centre i en tots els sistemes d'informació pública de què aquest disposi.

La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, estableix en l'article 50.2, sobre les garanties de gratuïtat, que en l'escolarització d'alumnes en els ensenyaments obligatoris i en els declarats gratuïts, els centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya s'atenen a llur caràcter gratuït, i que "No es pot imposar l'obligació de fer aportacions a fundacions o associacions de qualsevol tipus, ni es pot vincular l'escolarització a l'obligatorietat de rebre cap servei escolar addicional que requereixi aportacions econòmiques de les famílies."

Aquesta informació, però, no s'acostuma a donar així en les jornades de portes obertes i en la resta de sistemes d'informació durant el procés d'admissió d'alumnat. Amb caràcter general, els centres concertats ometen la informació dels diferents conceptes que integren les quotes ni tampoc el seu caràcter voluntari, i sovint aquestes quotes es presenten com si fossin un pagament obligatori associat a l'admissió a un determinat centre. Aquesta concepció d'"obligatorietat" hi és amb relació a les activitats complementàries, a les aportacions "voluntàries" a les fundacions que molts centres concertats reclamen a les famílies, i també al cobrament de quotes per serveis vinculats clarament a l'escolarització dels alumnes, als quals les famílies no poden renunciar.

Sovint, contràriament al que estableix el decret 75/2007 (art. 4.3), els centres concertats també ometen la informació sobre si reben la Subvenció per al finançament addicional dels centres privats que presten el Servei d'Educació de Catalunya en entorns de característiques econòmiques desfavorides, que atorga el Departament d'Ensenyament, i que impedeix cobrar per a la realització de les activitats complementàries a l'alumnat socialment desfavorit.

En aquesta mateixa línia, hi ha centres públics que tampoc informen adequadament sobre les quotes que es paguen (material, etc.), sense desglossar-ne els conceptes, o que no informen sobre el caràcter voluntari de determinades quotes, com ara les de l'AMPA o de determinades activitats complementàries o serveis.

La manca d'informació que es dona sobre les garanties de gratuïtat de l'ensenyament contribueix a generar en l'imaginari col·lectiu que les quotes voluntàries existents s'han de pagar obligatòriament. Les diferències que hi ha entre els diferents centres, també entre centres públics, en les quotes són un factor determinant en la tria de centre per part de les

famílies. Els centres amb una composició social afavorida, siguin públics o privats, acostumen a tenir quotes més elevades que els centres amb una composició social desfavorida, i aquest cost diferencial acaba per filtrar l'admissió en funció de la situació socioeconòmica, especialment si no s'informa del caràcter gratuït dels ensenyaments.

10. Escassa consciència col·lectiva de la necessitat de combatre la segregació escolar i de preservar l'equitat del sistema com a bé comú

En la darrera dècada, un dels principals canvis estructurals que ha experimentat el nostre sistema educatiu és l'augment dels marges d'autonomia que disposen els centres per definir el seu projecte educatiu, la qual cosa ha comportat una creixent diversificació de l'oferta i conseqüentment també una pressió més gran per part de les famílies per obtenir plaça al centre que més s'ajusta a les pròpies preferències (encara que aquestes preferències estiguin construïdes, de vegades, sobre prejudicis o discursos que no necessàriament tenen a veure amb la realitat).

Des de la perspectiva de la gestió del procés d'admissió d'alumnat, **l'augment de l'autonomia dels centres s'ha associat socialment a la idea que l'elecció de centre és un dret individual que no pot ser limitat o condicionat per altri, i que l'èxit del procés d'admissió d'alumnat implica inexorablement satisfer aquesta demanda individual.** La mateixa Administració, de vegades, alimenta aquest imaginari social, tot i que aquest posicionament acabi generant resistència i limitant el marge d'actuació que disposa per combatre la segregació escolar.

■ **Manca d'un indicador d'èxit sobre el funcionament del procés d'admissió d'alumnat que contempli l'equitat.** La satisfacció de la demanda (% d'alumnat que accedeix al centre sol·licitat en el procés d'admissió d'alumnat) continua representant l'indicador principal d'èxit del procés d'admissió d'alumnat que utilitza l'Administració educativa.

La pressió que exerceixen les famílies provoca determinades pràctiques de la mateixa Administració relacionades amb la gestió del procés d'admissió que pretenen maximitzar els marges de llibertat d'elecció escolar, sense tenir en compte suficientment, de vegades per acció i d'altres per omissió, els efectes negatius que aquests marges generen sobre l'equitat educativa. Això es deu, en part, a que la pressió que exerceixen els grups socials que reclamen majors marges de llibertat d'elecció escolar per tal de poder accedir a les escoles desitjades és més elevada que la pressió que exerceixen els grups socials que són segregats en determinades escoles, que generalment no perceben aquesta situació com una vulneració de drets.

L'aplicació d'ampliacions de ràtio o d'obertures de grup en determinats centres quan encara hi ha places vacants suficients en altres centres de la mateixa zona, la configuració de models de zonificació escolar que reproduïxen l'aïllament de barris residencialment segregats o que prioritzen la integració de centres públics i privats a totes les zones per sobre d'altres consideracions, la supeditació de la programació de l'oferta inicial de places escolars als processos de 'fugida' de determinades famílies dels centres de la pròpia zona educativa, la poca aplicació de les reduccions de ràtio als centres de les zones amb sobreoferta, les adscripcions entre centres de primària i secundària segregats, la infrautilització de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques, etc. són pràctiques de planificació educativa i de governació del procés d'admissió que contribueixen a consolidar la infraocupació dels centres amb una demanda més feble i a no fomentar l'escolarització equilibrada d'alumnat, des de la convicció que així es garanteix millor i d'una manera més generalitzada la tria d'escola feta per les famílies.

Moltes famílies conceben la tria escolar com un dret estrictament individual, sense implicacions col·lectives en un context de desigualtat educativa. Això explica, per exemple, la incomprensió que en ocasions genera l'ús d'instruments com la reserva de places per a

alumnat amb necessitats educatives específiques, que restringeix a les famílies les opcions d'accedir a places ordinàries, o també la comissió d'irregularitats per accedir al centre desitjat en contra dels drets d'altres.

Aquesta resistència a l'ús dels instruments també es fa present entre els centres escolars. Hi ha molts centres públics que no comparteixen la necessitat de redistribuir l'alumnat socialment desfavorit o que s'especialitzen en l'atenció de l'alumnat socialment desfavorit, sense problematitzar la concentració.

L'existència d'irregularitats comeses pels mateixos centres escolars en la gestió del procés d'admissió, la identificació dels projectes educatius de centre amb determinades tipologies de família en les jornades de portes obertes o altres pràctiques de selecció adversa de l'alumnat o els dèficits en la informació que es dona sobre les quotes a sufragar en els centres públics i privats i sobre el seu règim legal, per citar alguns exemples, són també pràctiques que, si bé no són generalitzades, denoten un escàs compromís per part d'alguns centres amb les garanties d'equitat del sistema.

Cal tenir present, però, que l'elecció escolar de les famílies també té una dimensió col·lectiva, en part perquè aquesta tria està en l'origen de la segregació escolar mateixa, especialment quan està condicionada per la composició social dels centres (encara que sigui indirectament, a través de la seva proposta pedagògica) i pels desequilibris de l'oferta.

Aquesta reproducció de la segregació escolar a través de la tria de centre per part de les famílies, doncs, només es pot combatre si, de manera directa o indirecta, l'Administració desenvolupa polítiques per condicionar (i lògicament també limitar i ordenar) l'elecció escolar.

El Síndic recorda que, si bé l'ordenament jurídic l'estableix com a dret, la llibertat d'elecció de centre no és un dret il·limitat, ni té un caràcter absolut, entre d'altres motius, perquè la seva aplicació incondicionada deriva en la vulneració de drets educatius bàsics, com el de la igualtat d'oportunitats educatives dels infants. L'ordenament jurídic vigent preveu que l'accés al sistema educatiu s'ha de produir en condicions d'igualtat i que la llibertat d'elecció de centre queda limitada per l'oferta educativa disponible, i que el dret a la llibertat d'elecció de centre per part dels progenitors ha de ser compatible amb una distribució equitativa entre centres escolars dels alumnes amb necessitats educatives específiques.

El Síndic considera que, **sense una consciència col·lectiva clara de la necessitat de preservar l'equitat del sistema com a bé comú, serà molt difícil combatre el fenomen en el marc de la gestió del procés d'admissió d'alumnat.** I en aquest sentit, a diferència del que passa, per exemple, amb la lluita contra el fracàs escolar i amb la millora dels resultats acadèmics del sistema, el Departament d'Ensenyament no té un posicionament públic reconegut ni exerceix un lideratge clar sobre la necessitat de combatre la segregació escolar al nostre país.

RECOMANACIONS

1. Desenvolupar mesures normatives, com ara un nou decret d'admissió d'alumnat, per desplegar nous instruments per combatre la segregació escolar

- Desplegar l'article 48.1 de la LEC, que preveu la possibilitat d'establir proporcions màximes d'alumnat amb necessitats educatives específiques.
- Suprimir el criteri complementari que atorga prioritat a les sol·licituds de familiars exalumnes del centre.
- Suprimir el criteri complementari relacionat amb el fet de tenir malalties digestives cròniques.
- Incorporar un criteri de prioritat complementari addicional per als alumnes que vulguin accedir de manera grupal en centres amb una composició social desfavorida (assignat pel mateix Departament d'Ensenyament, d'acord amb unes determinades condicions i límits, com a mesura de promoció de l'equitat en l'admissió d'alumnat).
- Regular la necessitat que el criteri d'existència de germans o germanes matriculats al centre s'apliqui en l'admissió d'alumnat en l'educació infantil de segon cicle només quan aquest alumnat té germans o germanes a l'oferta del centre sufragada amb fons públics (no a l'oferta de primer cicle no sufragada amb fons públics).
- Preveure majors exigències d'acreditació del criteri de proximitat per als alumnes que modifiquen la seva residència padronal abans d'iniciar el curs escolar (si convé, amb una modificació de la definició del criteri de proximitat i del procediment d'acreditació del compliment d'aquest criteri), i també la possibilitat que, per evitar les fugides dels mecanismes de control, i en cas de denúncia, i només en aquest cas, un moviment padronal realitzat abans d'iniciar el curs escolar en el qual l'alumnat ha estat admès comportarà la pèrdua dels punts de prioritat corresponents a efectes del procés d'admissió sempre que la persona denunciada no provi que durant el procés de preinscripció hi residia en realitat.
- Regular l'obligatorietat de publicar la llista d'alumnat matriculat, com també succeeix amb l'alumnat admès, així com també les modificacions que es produeixin fins a l'inici de curs escolar en la llista de matriculats.
- Limitar l'escolarització de la matrícula fora de termini d'alumnat amb necessitats educatives específiques en determinats centres amb una elevada concentració de problemàtiques socials.
- Allargar la vigència de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques fins a l'inici de curs.
- Limitar per norma les ampliacions de ràtio no relacionades amb l'escolarització equilibrada d'alumnat quan hi hagi altres centres amb places vacants.
- Reforçar les funcions de les comissions de garanties d'admissió en la gestió de la matrícula fora de termini i garantir la informació actualitzada sobre les vacants existents en cada moment.
- Establir que qualsevol sol·licitud de matrícula no prevista en la llista d'alumnat admès que cobreixi una plaça vacant pugui ser admesa per un centre sempre que, i només en aquest cas, prèviament aquest centre hagi informat la comissió de garanties d'admissió i l'oficina municipal d'escolarització de l'existència d'aquesta vacant (de tal manera que aquests dispositius puguin disposar d'aquesta vacant prioritàriament per assignar alumnat pendent d'escolarització per fomentar l'escolarització equilibrada).

- Regular el deure dels centres públics i privats concertats de publicar en el període de preinscripció escolar les quotes i el seu règim legal.
- Incorporar la possibilitat que els centres amb una composició social desfavorida puguin atorgar temporalment punts complementaris que permetin combatre la segregació escolar i atraure demanda.

2. Desenvolupar mesures actives de planificació de l'oferta de llocs escolars als municipis per combatre la segregació escolar

- Evitar les situacions de sobreoferta als municipis abans del procés de preinscripció, amb un equilibri entre la demanda potencial (infants empadronats amb edat teòrica d'accés), la demanda real (sol·licituds) i les places ofertades per zona, encara que aquest fet suposi suprimir grups en determinats centres.
- Promoure que les supressions de grups es programin prioritàriament en l'oferta inicial, abans del procés de preinscripció, també en el cas dels centres concertats, i que els criteris de programació de l'oferta siguin els mateixos per als dos sectors de titularitat.
- Evitar ampliacions de ràtio quan hi hagi centres a la zona amb places vacants, només amb l'excepció que hi hagi necessitats d'escolarització en una determinada zona, o que s'apliqui com a mesura d'escolarització equilibrada d'alumnat amb necessitats educatives específiques.
- Promoure l'ús de les reduccions de ràtio no només en centres guetitzats i amb baixa demanda, per evitar la concentració de vacants i de matrícula fora de termini, sinó també en el conjunt de centres de zones amb sobreoferta de places, encara que tinguin una demanda elevada, per promoure una distribució més equilibrada de la matrícula.
- Enfortir la continuïtat educativa entre escoles i instituts i la percepció dels centres adscrits com a centre únic a través d'adscripcions que estableixin itineraris clarament definits, i modificar les adscripcions entre centres als municipis on hi hagi escoles amb una demanda feble o socialment desfavorida adscrites a instituts amb una demanda feble o socialment desfavorida.
- Aplicar el model de zonificació escolar més eficaç a l'hora de combatre la segregació escolar, amb la configuració de zones amb heterogeneïtat social interna, encara que les diferents zones escolars no disposin d'oferta pública i privada.

3. Utilitzar activament la reserva de places com a instrument d'escolarització equilibrada d'alumnat

- Promoure el disseny de protocols de detecció en els diferents municipis, i que les comissions de garanties d'admissió planifiquin en tots els municipis procediments de detecció activa de les necessitats educatives de l'alumnat, abans i durant el procés de preinscripció, en coordinació amb els centres escolars, els serveis socials, les OME, les entitats locals, etc.
- Dimensionar la reserva de places al volum d'alumnat amb necessitats educatives específiques present en cada zona d'escolarització, d'acord amb la detecció que se n'hagi fet, i que ampliïn la reserva de places en aquells municipis amb voluntat de detecció i escolarització equilibrada en què les necessitats educatives específiques detectades siguin superiors a les places reservades.

- Desenvolupar polítiques proactives d'assignació de plaça i d'acompanyament de l'alumnat (i les seves famílies) entre centres en el procés ordinari d'admissió, abans, durant i després del període de preinscripció, per garantir-ne l'escolarització equilibrada.

4. Reforçar el paper dels òrgans de garantia del procés i el control de les irregularitats

- Comprovar diligentment (ajuntaments), d'acord amb les competències de custòdia i actualització del padró d'habitants i amb els procediments establerts, en coordinació amb el Departament d'Ensenyament, la veracitat de les dades padronals aportades en el procés d'admissió d'alumnat quan existeixin denúncies o indicis d'irregularitat.

- Fomentar el disseny d'una estratègia compartida a escala local per combatre la segregació escolar amb els diferents poders públics i agents educatius que participen en l'admissió d'alumnat i que estan representats en les comissions de garanties d'admissió.

- Promoure que la comissió de garanties d'admissió fomenti acords entre els centres a escala local per tal que la xarxa escolar centralitzi la gestió de les sol·licituds fora de termini en les oficines municipals d'escolarització o en les comissions de garanties d'admissió.

- Fomentar que les comissions de garanties d'admissió garanteixin la distribució equilibrada de l'alumnat escolaritzat fora de termini i que apliquin activament les mesures previstes en l'ordenament jurídic vigent, com ara les ampliacions de ràtio, per evitar que els centres amb una concentració elevada d'alumnat socialment desfavorit escolaritzi la matrícula fora de termini socialment desfavorida, malgrat disposar de vacants.

- Emprar les reduccions de ràtio i aplicar la reserva de places en tots els nivells per limitar la mobilitat entre centres d'un mateix municipi, especialment quan tingui elevada mobilitat interna, i per fomentar l'escolarització equilibrada d'alumnat amb necessitats educatives específiques a aquests nivells.

- Gestionar els canvis de centre derivats de problemes de convivència o de dificultats d'escolarització sense incrementar la complexitat educativa dels centres amb una elevada concentració de problemàtiques socials (tot i tenir vacants).

- Incoar expedients sancionadors i aplicar la sanció prevista per llei per l'incompliment greu del concert educatiu als centres concertats que incompleixin la normativa d'admissió d'alumnat, i adoptar les mesures disciplinàries que escaiguin en el cas dels centres públics.

5. Desenvolupar actuacions per conscienciar les famílies i els centres escolars de la necessitat de preservar l'equitat del sistema educatiu com a bé comú

- Desenvolupar actuacions d'acompanyament (grupal) de les famílies d'alumnat d'escoles bressol i d'escoles de primària amb una composició social afavorida que han de participar en el procés d'admissió d'alumnat, per a la tria d'escoles o instituts amb una demanda feble i amb una composició social desfavorida.

- Desenvolupar polítiques de subjectivitat per combatre els prejudicis socials erròniament construïts sobre la realitat dels centres amb una demanda més feble, i que en poden reproduir la segregació escolar i l'estigmatització.

- Desenvolupar polítiques de subjectivitat per deconstruir i combatre imaginariis socials que exaltn determinades tipologies de centre i que en desprestigiïn d'altres, i per construir

imaginaris alternatius favorables a l'equitat en l'admissió, com ara conscienciar la població de la necessitat de combatre la segregació escolar amb els instruments disponibles, també en la gestió del procés d'admissió d'alumnat.

- Instar els centres públics i concertats a no utilitzar en les portes obertes o en altres sistemes d'informació emprats en el procés d'admissió d'alumnat un discurs competitiu d'atracció de la demanda que, més enllà de presentar el propi centre, malmeti directament o indirecta la imatge social dels centres de l'entorn.
- Vetllar per donar a les famílies, abans o durant el procés d'admissió d'alumnat, una informació ajustada sobre els drets que tenen en l'elecció de centre i, amb voluntat de fer pedagogia i millorar-ne l'efectivitat, sobre les mesures polítiques d'escolarització equilibrada implementades en cada zona.
- Analitzar la informació que els centres públics i concertats donen a les famílies durant el procés d'admissió d'alumnat i orientar-los a corregir les pràctiques de selecció adversa d'un determinat perfil social d'alumnat.
- Instar els centres públics i concertats a respectar escrupolosament en la gestió del procés d'admissió i en la presentació dels projectes educatius de centre els principis d'equitat i d'inclusió de la diversitat social del seu entorn.
- Garantir que els centres públics i privats concertats informin adequadament sobre el règim legal de les quotes, especialment del seu caràcter voluntari i no associat a l'escolarització, així com de les subvencions que reben per minorar els costos d'escolarització de l'alumnat socialment desfavorit.
- Avaluar els sistemes d'informació emprats pels centres (jornades de portes obertes, webs, etc.) i donar pautes i suport per millorar-ne la qualitat, especialment dels centres amb una demanda més feble.
- Fomentar experiències de treball integrat entre els centres i altres agents educatius d'una mateixa zona per revalorar la imatge social dels centres amb una demanda feble.
- Elaborar sistemes d'informació compartits a escala territorial sobre el mapa escolar de cada zona d'escolarització, amb accions específiques per arribar als diferents grups socials.